

Forfatter: Knudsen, Jakob

Titel: Udrag fra Gjæring Afklaring

Citation: Knudsen, Jakob: "Gjæring Afklaring", i Knudsen, Jakob: *Gjæring Afklaring*, udg. af Poul Zerlang , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 402. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-knudsenj01val-shoot-idm140346603121472/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Gjæring Afklaring

Karls egen angst, hans stedvis sindssyge grublerier, kan ikke føres tilbage til den milde fader, men nok delvis til den lille åndskæmpes ond. Den eksistentielle kraft beror på Jakob Knudsens egen oplevelse af angst forbundet med det gælde krav om sikkerhed, som han omtaler i afhandlingen «Om idealitet» (jf. *Livsfilosofi*, s. 116-117).

For Karl kommer synet på naturen til at veksle mellem angst og en underlig følelse af ulydighed. Naturangstens fortættede udtryk er den store våge i fjorden, «Hølliet». Karl synes, at den ligner «Øjet paa et Firben eller en Snog eller paa en syg Fugl» – altså en kold og syg verden. Ulydigheden føler han, når naturen drager ham med sin forårs-magt.

Seksualiteten begynder at spille en rolle for børnene. Til jætternes domæne hører den primitive seksualitet. Jætten Lars Niensens karl, Anton, og pige, Gjertrud, driver det saftigt-plumpe spil. «Saa kom Anton drivende frem over Vejen: «Hun vild' ta'e min Pib' fra mig, Tøsen!» På denne «freudianske» ytring svarer Gjertrud: «Ja, hvad er 'et saa Du har taget fra mig i Forvejen»

Da Karl oplever det erotiske møde med Gjertrud, bliver han først slagen med kønsskræk, derpå med sugende ålmenangst. Han flygter at skulle leve trøstesløst i jætteværelsen. Og da han kort efter erfarer, at Gjertrud ligger for døden, bliver angsten til et momentant vanvid, som faderen udfrier ham fra.

En finere eros møder Karl i sit forhold til Henriette. Det begynder som en uskyldig kærlighedshistorie. Han er usikker og akavet. Hun er både «kjak» og «bly». Efterskændingen kommer de hinanden nærmere, men en egentlig erotisk aura rummer forholdet ikke.

Også på andre områder sker der et vist opbrud. Vi hører om, hvordan børnene under inspiration af onkel Jørgens fortælling lever: deres liv i myten og historien (fra oldtiden til Christian II's regeringstid, thi længere når Ludvig Chr. Müllers Danmarkshistorie ikke): Løg bliver til de gyldne brækker i Vølvens Spådom, en hakkelsesmaskine bliver til Fenrisulvens gab, en tværbjelke i loen bliver til Gjallarbroen.

I denne tilstand sker der en ændring, da Stamherren, Robert van Tholen, kommer til præstegården. Hans lege er tik og so i hul (se note til s. 73 og 75). Børnene giver sig som rasende lien i disse jævne, vickelige lege og smøger fantasiforestillingerne af sig. Hovedproblemet i romanen har vi dog ikke her. Som vi senere får at se, drejer det sig ikke først og fremmest om en konflikt mellem nutidig virkelig-